

جغرافیا و روابط انسانی، بهار ۱۴۰۳، دوره ۶، شماره ۴، صص ۷۳-۸۶

توسعه اقتصادی مرزها ضامن امنیت مرزی

سید کامران یگانگی

استادیار، گروه مهندسی صنایع، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران yeganegi@iauz.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۵/۰۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۲۶

چکیده

اقتصاد مرزی و توسعه کسب و کارهای مرزی یکی از فاکتورهای مهم در ایجاد اشتغال و توسعه فعالیت های اقتصادی مطرح بوده و یکی از ویژگی های تشکیل خوشه های کسب و کار در مرزها مساله تامین امنیت می باشد. مرزها فرصتی مناسب برای کارآفرینی قانونمند است. اگر این توسعه اقتصادی و کارآفرینی بر مبنای اصول و متدولوژی مدون و تایید شده ای باشد باعث بقای کسب و کار و در نهایت ضامن امنیت مرزهای کشور می باشد. بیش از نیمی از استان های کشور در مجاورت مرزها قرار دارند و فرصتی بی نظیر برای تبادل اقتصادی و توسعه کسب و کارها و ایجاد بافت های جمعیتی در مناطق مرزی می باشد. امنیت، جز با قانون مداری حاصل نمی شود و تعامل و همکاری سازمان ها، نهادها و مرزنیسان با مرزبانی، علاوه بر کمک به ارتقاء امنیت، موجب توسعه اقتصادی منطقه خواهد شد. این مقاله به توسعه کسب و کارهای مرزی در قالب توسعه خوشه ها و شبکه های کسب و کار میپردازد.

واژگان کلیدی:

امنیت مرزی، خوشه و شبکه کسب و کار، اقتصاد مرزی

مقدمه

فضای کسب و کار از شاخص های تعیین کننده وضعیت اقتصادی هر کشوری است که با استناد به آن می توان به بررسی و تجزیه و تحلیل شرایط اقتصادی هر کشور پرداخت. این شاخص اقتصادی در یک کشور هر چه شفاف تر و رقابتی تر باشد، منجر به افزایش سلامت اقتصادی کشورها می شود. ورود سرمایه های داخلی و خارجی به بخش تولید و رونق فعالیت های مولد و کاهش انواع فعالیت های کاذب و واسطه گری ها می شود تمرکز فعالیت های غیر مولد در شهرهای پرجمعیت مناطق مرکزی کشور را به همراه داشته است. به دلیل عدم وجود توسعه متوازن در کشور ما شاهد حاکم بودن الگوی مرکز پیرامون بر فضای کشور در چند دهه اخیر بوده ایم بدین صورت که در استانهای مرزی دارای سطح توسعه پایین و در مقابل استان های مرکزی دارای سطح بالایی از توسعه بوده اند که این وضعیت باعث جذب جمعیت عظیم مهاجر در جستجوی شغل شده است. بیش از یک چهاردهه است که توسعه کسب و کارها مبتنی بر خوشه ها، به عنوان یک استراتژی نوین مورد توجه برنامه ریزان و سیاستگذاران کشورهای صنعتی در حال توسعه قرار گرفته است. سازمان های بین المللی همچون یونیدو^۱ نیز طرح های متعددی را از طریق توسعه خوشه های صنعتی در کشورهای مختلف اجرا و حمایت کرده اند [۲]. روش استفاده از واحدهای اداری، در مناطق خاص، به عنوان پایه ای برای توسعه خوشه های کسب و کار جغرافیایی و سیاست می باشد. Atherton و جانسون^۳ (۲۰۰۸) اشاره می کنند که خوشه در سه جنبه: جغرافیایی یا نزدیکی مکانی، نزدیکی معاملاتی و مرکز دانش مورد بررسی قرار می گیرد. [۱۱] اطلاعات استراتژیک به تصمیم گیری های کسب و کار کمک می کند. شبکه می تواند به عنوان بازنگری استراتژیک کسب و کار و جهت گیری های عرضه و در نتیجه سازگاری با تغییرات اهداف بلند مدت و قابلیت های سیستم بازار یابی باشد. شبکه برای شرکت های کوچک و متوسط^۳ بسیار مهم و پر کاربرد می باشد. شبکه را می توان در خوشه شناخت، به طور کلی خوشه خاصیت جغرافیایی به هم پیوسته دارد، خوشه مستقل از هر گونه مداخله و تاثیر گذاری پروژه یا سازمان می باشد. خوشه از روابط بین اعضای شرکت برای توسعه راه حل های مشترک و ترکیب منابع با استفاده از فرصت های بازار و زیر ساخت های خاص بوجود می آید. [۱۲]

تعریفی که پروفیسور پورتر از خوشه ارائه کرد به شرح ذیل است: "خوشه یک سیستم خود اعمال است که از تمرکز جغرافیایی نهادها و شرکت های مرتبط با یکدیگر در یک حوزه خاص باعث تحریک رقابتی می شود". [۱] [۱۲]

مهمترین ویژگی خوشه ها که همانا کارایی جمعی است مشروط به ایجاد شرایط زیر است:

¹ UNIDO

² Johnson

³ SME

الف . شکل گیری پیوندهای پیشین و پسین در بین شرکت های درون خوشه

ب .تبادل قوی اطلاعات بین شرکت ها ، نهادها ، و افراد در درون خوشه ها ، که محیطی خلاق پدید می آورد

ج .وجود شبکه ها تجاری و پیوند های تجاری کارآمد با بازارهای بزرگ و دور دست

د . وجود زیر ساخت های متنوع نهادی که پشتیبان فعالیت های خاص در خوشه ها هستند .

ه . شکل گیری هویت اجتماعی - فرهنگی که در بردارنده ارزش های مشترکی و قرار گرفتن نقش آفرینان محلی در محیط محلی که اعتماد متقابل را تسهیل می کند

و . وجود تحریم های موثر علیه واحد هایی که برای توافقات جمعی ارزش قایل نیستند . [۱]

جدول ۱. علل توسعه خوشه های کسب و کار

عوامل اصلی برای کسب و کار خوشه های توسعه یافته	عوامل مربوط به مشخصات خوشه	عوامل مربوط به محیط خوشه
ویژه کاری	نماینده های پژوهش	مکان یابی
سرمایه انسانی	دانشگاه ها	سرمایه اجتماعی
مدیریت دانش	مراکز تکنولوژی	نقش اجرای عمومی
انتقال دانش	نمایندگی های عمومی	حفاظت عمومی
بهبود سرمایه انسانی	سرویس های اینترنت	هویت اجتماعی
	شبکه های اینترنت	تقاضای مکانی

www.scielo.org.mx

با توجه به عناوین ذکر شده در جدول که علل توسعه و گسترش خوشه بیان شده است ، می توان اظهار داشت که خوشه از پنج نقش در ارتباط با صنایع ، دولت ، دانشگاه ، امور مالی و موسسات برای همکاری تشکیل شده است . در واقع مفهوم خوشه یک نقطه عطف در رویکرد سنتی می باشد که منجر به همکاری بین شرکت و کسب و کار و علم می شود.

ویتس^{۱۴} تاکید می کند که خوشه ، به جای شرکت های خصوصی و یا صنایع ساده ، یک منبع شغلی ، در آمد و همچنین منجر به رشد صادرات می شود . بر اساس مدل خوشه توسعه اقتصادی مزایای متعددی نسبت به توسعه منطقه ای و رقابت در صنعت دارد.[۱۱]

مزیت های توسعه خوشه ای عبارتند از :

- خوشه سازی منابع مالی و انسانی را تسهیل می کند
 - در خوشه سازی سرمایه گذاری به مراحل کوچک با ریسک پایین تقسیم می شود
 - خوشه سازی بستری برای صعود و بالندگی شرکت های کوچک فراهم می آورد
 - شرکت ها در خوشه سازی ، امکان انباشت سرمایه و مهارت را برای یکدیگر اغلب ناخواسته و گاهی آگاهانه بوجود می آورند.
- ❖ افزایش قدرت رقابت پذیری در بازارهای جهانی و توان صادراتی را بوجود می آورند.
- هر خوشه به اعضای خود این امکان را می دهد که بدون از دست دادن انعطاف پذیری خود به نحوه ای عمل کند که گویی از مقیاس بزرگتری برخوردار است . [۷]

مفهوم کسب و کار

در واژه نامه آکسفورد ، کسب و کار به معنی خرید و فروش و تجارت آمده است . در واژه نامه لانگ من ، کسب و کار به فعالیت پول و تجارتي که از آن پول حاصل می شود گفته می شود . به زبان ساده ، کسب و کار عبارت است از حالتی از مشغولیت و به طور عام ، شامل فعالیت هایی است که تولید و خرید کالا و خدمات با هدف فروش آنها به منظور کسب سود صورت می گیرد . با توجه به تعاریف یاد شده ، ویژگی های کسب و کار عبارتند از :

- ۱ . فروش و یا انتقال کالاها و خدمات برای کسب ارزش
- ۲ . معامله کالا و خدمات
- ۳ . تکرار معاملات
- ۴ . انگیزه سود (مهمترین و قدرتمندترین محرک اداره امور کسب و کار)
- ۵ . فعالیت توأم با ریسک ، کسب و کار ، همیشه برآینده متمرکز است و عدم اطمینان ، ویژگی آن است .

¹ Waits

از این رو همواره کسب و کار توام با ریسک است. [۱۵]

می توان بیان کرد که بنگاه های کوچک و متوسط به طور گسترده در میان کشورها و مناطق مختلف جهان متفاوت می باشند و شرایط اقتصادی و صنعتی حاکم بر آن کشورها، معرف بنگاه های کوچک و متوسط در آنهاست.

برخی از شاخص هایی که معمولا در تعریف بنگاه های کوچک و متوسط به کار می روند عبارتند از: تعداد کارکنان، سرمایه، دارایی کل حجم فروش و ظرفیت های تولیدی، گردش پول و ارزش دارایی. اما رایج ترین شاخص برای تعریف بنگاه های کوچک و متوسط استفاده از کارکنان است. با توجه به مطالب فوق می توان نقاط قوت بنگاه های کوچک و متوسط را به صورت زیر بیان نمود:

-بنگاه ها اشتغال زا هستند

-بنگاه های کوچک و متوسط بیشتر از سرمایه انبوه به استفاده از نیروی کار گرایش دارند

-بنگاه های کوچک و متوسط از ظرفیت سازی سیستماتیک و مولد حمایت می کند

-بنگاه های کوچک و متوسط در برابر شرایط متغیر انعطاف پذیر هستند [۱] [۳]

امنیت مرزی

مرزها در هر کشوری از اهمیت ویژه ای برخوردارند و همین امر نیز سبب می شود، حساسیت و نظارت ویژه ای بر آن وجود داشته باشد، ایران نیز مستثنی از این قاعده نیست. مرزها پدیدآورنده وحدت سیاسی در قلمرو جغرافیایی هستند و الزاما هم با وحدت طبیعی یا انسان همراه نیستند. امنیت و استقلال هر کشور نیز مترادف سرزمین و مساحتی است که به نام آن کشور در اسناد بین المللی، وفاق های جهانی و حقوق فراملی در سطح جهان ثبت و تایید شده است.

مرزها همچنین نماد حاکمیت ملی یک کشور نیز محسوب می شوند و حساسیت مردم یک کشور به حفاظت از مرزها و نگهداری از مرز نشینان بر اساس مرزهای تعریف شده نیز شاخصی از حاکمیت ملی است و قلمرو این حاکمیت را نیز مرزها تعیین می کنند.

مرزها تاثیر بسزایی نیز در توان اقتصادی و میزان مبادلات بازرگانان کشورهای مختلف با یکدیگر دارند و بدیهی است که امن یا ناامن بودن مرز تاثیر مستقیم بر شمار و کیفیت کاروان های تجاری خواهد داشت و یکی از مهم ترین نقش ها را در رونق

اقتصادی کشور دارا خواهد بود. این موارد سبب شده تا توجه به مرزها در برنامه‌ریزی‌های اقتصادی بخش‌های تولیدی و بازرگانی از اولویت و اهمیت حیاتی و اساسی برخوردار شود. ارتباطات فرهنگی و روابط میان انسان‌ها به ویژه مرزنشینان نیز مولفه مهم دیگری در مرز است که در فرهنگ‌سازی یا تاثیرگذاری متقابل از فرهنگ‌ها و مجاورت‌های فرهنگی نقش مهمی دارد. در تعریف مرز می‌توان گفت که یک تعامل محیط زیستی است که به دو مفهوم عینی مانند مرزهای رسمی کشورها و یا ذهنی مانند مرزهای عقیدتی بکار می‌رود. همچنین می‌تواند باز، بسته یا ضعیف و یا قوی باشد. مرز در عرصه‌های گوناگون سیاسی، اقتصادی، تجاری، فرهنگی، و جغرافیایی کاربرد‌های متفاوتی دارد. [۵] عواملی که ممکن است باعث تاثیر گذاری در مناطق مرزی باشند شامل مواردی مانند: محیط و محیط زیست، بلایای طبیعی و تروریسم که منجر به ایجاد بی‌ثباتی در مناطق مرزی است که در این باره تلاش‌های زیادی در حفاظت‌های گمرکی و مرزی برای نظارت و واکنش به حوادث مرزی انجام می‌شود. [۱۳]

به طور کلی می‌توان گفت که امنیت یک کلمه کلیدی است که علاوه بر امنیت و توسعه در حفظ قلمرو اموال و نظام ارزشها تاثیر دارد. [۱۴] امنیت برای یک منطقه عبارت است از به دست آوردن اطمینان نسبت به موجودیت و مایملک و در کل نسبت به همه چیزهایی که تحت منافع ملی قرار می‌گیرند. اصولاً در مناطق مرزی امنیت و توسعه با ضریب همبستگی بالا دارای رابطه‌ای مستقیم و دو سویه با یکدیگر می‌باشند. [۴] اما با این حال تهدیدها و چالش‌ها را می‌توان به صورت داخلی، منطقه‌ای و خارجی طبقه بندی کرد:

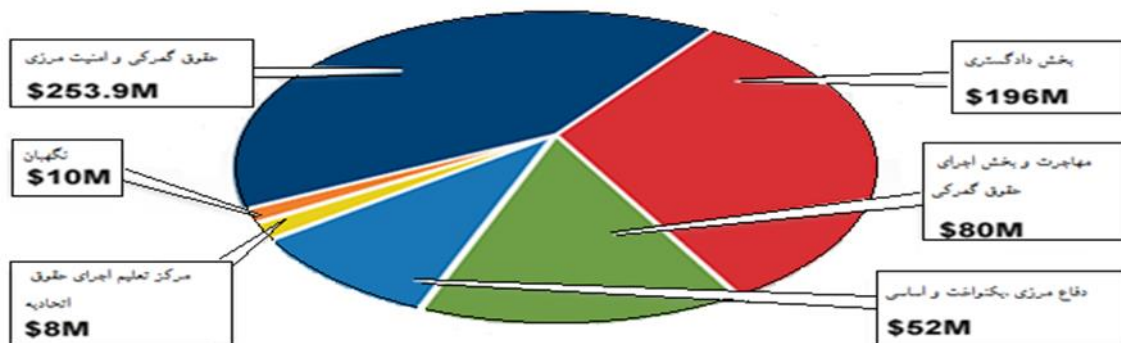
- تهدیدات داخلی مانند: بی‌ثباتی سیاسی و اقتصادی داخلی - اجتماعی و از جمله عوامل منفی به تنش‌های قومی، متقابل نخبگان منطقه‌ای داخلی و قبیله‌ای، سطح بیکاری بالا، فقر در ساکنان، نابرابری عمیق در درآمد، مهاجرت داخلی و خارجی، فساد و کم‌اثر بخشی موسسات دولتی همه نقش بسزایی دارند.
 - تهدیدات منطقه‌ای عبارتند از: آب و انرژی مشکلات فرا مرزی که بین کشور‌های بالا و پایین خطوط جریان مرزی وجود داشته‌اند.
 - تهدیدات خارجی عبارتند از: رشد افراط‌گرایی در منطقه، رشد تعدادی از سازمان‌های تروریستی.
- [۱۴] یکی از چالش‌هایی که در مناطق مرزی پیش روی مسئولان امور قرار دارد مساله امنیت مناطق مرزی است. می‌توان خصوصیات و ویژگی‌های زیر را در توسعه مناطق مرزی استنتاج و ارائه نمود:
- ابعاد توسعه مناطق مرزی با ابعاد توسعه کشورها در هم تنیده‌اند. به عبارت دیگر، توسعه مناطق مرزی با توسعه ملی از رابطه متقابل برخوردارند.

- مناطق مرزی محل تلاقی برنامه های توسعه داخل کشورها با برنامه های توسعه کشورهای همسایه است . بدین جهت تاثیرات متقابل این برنامه ها بر یکدیگر ، که می توان منفی (تهدید) و یا مثبت (فرصت) تلقی شوند و باید هم زمان مد نظر قرار بگیرند.
- خصوصیاتى مانند دورى از مرکز ، انزوای جغرافیایی ، تنوع قومیت ها ، فرهنگ ها و کاهش میزان نظارت و کنترل دولت مرکزی بر آنها که این عوامل نیز در فرآیند توسعه مناطق مرزی تاثیر گذارند . وجود ثبات یا بی ثباتی در یک کشور ، حداقل از دو بعد ، تاثیر مهمی بر مناطق مرزی از نظر امنیتی دارد .
- هر گونه بی ثباتی سیاسی در یک کشور ضمن ایجاد بحران امور داخلی کشور باعث ایجاد بحران و پیامد های مخرب آن به کشورهای نزدیک به ویژه مناطق مرزی خواهد شد .
- بی ثباتی سیاسی و تغییر پی در پی حکومت ها ، منجر به عدم ثبات در وضع و اجرای قوانین و مقررات می شود. بدیهی است ، عدم ثبات قوانین و برخوردهای چندگانه در مورد فعالیت ها و مقررات موجود در مناطق مرزی باعث عدم توسعه پایدار در این مناطق می گردد . [۶]

عوامل موثر بر توسعه نیافتگی و محرومیت مناطق مرزی می تواند مواردی مانند : دوری از مرکز جغرافیایی و مراکز تصمیم

گیری سیاسی و اقتصادی ، انزوای جغرافیایی ، ناپایداری سکونت باشد. [۵]

نمودار ۱. نشان دهنده مزیت های محرک و تاثیر گذار بر مرزها را نشان می دهد.

www.money.cnn.com

نقش توسعه های خوشه های کسب و کار در امنیت مرزی

رویکرد جدیدی که امروزه در مباحث توسعه صنعتی و منطقه ای مطرح گردیده ، از نظرات پرو و هیرشمن جامع تر است . در این رویکرد مناطق مرزی بسته به مزیت های طبیعی ، انسانی ، سازمانی یا تشکیلاتی موجود می بایست به توسعه تعداد محدودی از خوشه های کسب و کار و ابعاد مختلف سازماندهی خوشه توجه جدی کنند . در این صورت است که می توانند در بازارهای ملی و بین المللی موفق عمل کرده و بخش های با ارزش تری از زنجیره ارزشی کالاهای مرتبط را در اختیار بگیرند و قادر به اصلاح و نوسازی ساختارهای موجود در مقابل فراز و نشیب های جهانی باشند . [۲] از آنجایی که حمایت از واحدهای پراکنده و کوچک صنعتی برای دولت و مسولان صنعت کشور علاوه بر مشکل بوده ، هزینه بسیار سنگینی دارد.

جدول ۲. نقاط قوت و ضعف خوشه های کسب و کار و امنیت مرزی

نقاط قوت و ضعف خوشه های کسب و کار	
نقاط قوت	نقاط ضعف
<ul style="list-style-type: none"> - فراهم آوردن امکانات و شرایط مناسب جهت افزایش دانش و آگاهی از بازار های جهانی برای تطبیق با نیاز های بازار های بین المللی - ورود به سازمان تجارت جهانی - شناخت خوشه در بازار ملی - توسعه منابع انسانی تحصیل کرده - کاهش هزینه ها - ذخیره ای از نیروی کار ماهر و متخصص - تسهیل در شکل گیری خدمات عمومی کسب و کار - افزایش توان رقابت پذیری در صادرات - حضور تامین کنندگان خدمات فنی توسعه کسب و کار - حضور شرکت های بزرگ در خوشه - پتانسیل رو به رشد بازار محلی و ملی 	<ul style="list-style-type: none"> - عدم شناخت از بازارهای هدف - فقدان ارتباط منسجم با شبکه های بانکی و مالی - فقدان محیط های مناسب کسب و کار از جنبه های مختلف حقوقی و قانونی و... - فقدان مقیاسهای لازم از جنبه های مختلف سرمایه ، تولید و بازار - دوری از مرکز - انزوای جغرافیایی
نقاط قوت و ضعف امنیت مرزی	
نقاط قوت	نقاط ضعف
<ul style="list-style-type: none"> - خروج از انزوا و گسترش ارتباطات با داخل و خارج - سرمایه گذاری در فعالیت های اقتصادی مناسب منطقه - ایجاد اشتغال (مستقیم و غیر و مستقیم) - کمک به توسعه روابط سیاسی و اقتصادی با کشورهای هم مرز - ایجاد امنیت اجتماعی - کمک به توسعه صادرات - برقراری امنیت نظامی - توسعه زمینه های فرهنگی - برقراری امنیت زیست محیطی 	<ul style="list-style-type: none"> - خطر تهدید و تهاجم نظامی - قطع ارتباط با کشورهای مجاور بنا به دلیل تفاوت های گوناگون در زمینه های اقتصادی و فرهنگی - وجود موانع مرتبط با تجارت بین المللی (که در مناطق مرزی اعمال می گردد) - ضعف در ساختار های زیر بنایی در مناطق مرزی - عدم رشد اقتصادی به دلیل پایین بودن سطح امنیت - دوری از مرکز جغرافیایی کشورها

تشویش و ترغیب مالان واحدهای صنعتی خرد، کوچک و متوسط می تواند به عنوان یک راهکار موفق و تجربه شده در بسیاری از کشورهای همسایه در مناطق مرزی مورد توجه سیاستگذاران و مدیران اجرایی قرار گیرد. [۱]

هر اندازه نگاه به حل مسائل از سطح بین المللی، ملی و بخشی به سمت منطقه مرزی و محلی و مبتنی بر قابلیت های پویایی سیستم های اجتماعی شکل یافته بر پایه فرآیندهای طبیعی پیش می رود، توجه به کسب و کار های متوسط، کوچک و فردی در قالب شبکه های ارتباطی قابل تعریف بحث توسعه خوشه ای از اهمیت ویژه ای برخوردار می شود. [۲]

می توانیم با در نظر گرفتن جدول فوق می توان به نقش توسعه خوشه های کسب و کار در امنیت مرزی و روابط آنها اشاره کنیم.

تبادل اطلاعات در بین شرکتها و نهادها و افراد در درون خوشه ها، که محیطی خلاق به وجود می آورد باعث شکل گیری هویت های اجتماعی - فرهنگی و ایجاد زمینه های اقتصادی و سیاسی می شود که باید با توجه به امنیت مرزی و شرایط جغرافیایی و محیطی هماهنگی های لازم برای برقراری ارتباط و توسعه صادرات با کشورهای مرزی صورت گیرد. [۱۷]

از آنجایی که توسعه مناطق مرزی با توسعه ملی رابطه متقابلی دارد، این موضوع باعث تلاقی برنامه های توسعه ی داخلی کشور با برنامه های توسعه ی کشورهای همسایه می شود. در این بین بر استراتژی ها و برنامه های توسعه خوشه موثر می باشد که گاهی ممکن است به صورت تاثیرات منفی (تهدید) و گاهی به صورت تاثیرات مثبت (فرصت) ایجاد شود.

خوشه های کسب و کار که موجب رشد و بالندگی شرکت های کوچک هم می شوند باید از لحاظ امنیت به گونه ای باشد که از تهدیدات داخلی، خارجی و منطقه ای دور باشند و هیچ گونه آسیب رسانی از آنها را احساس نکنند تا بتوانند قدرت رقابت پذیری جهانی خود را افزایش داده و توان صادراتی را بوجود بیاورند.

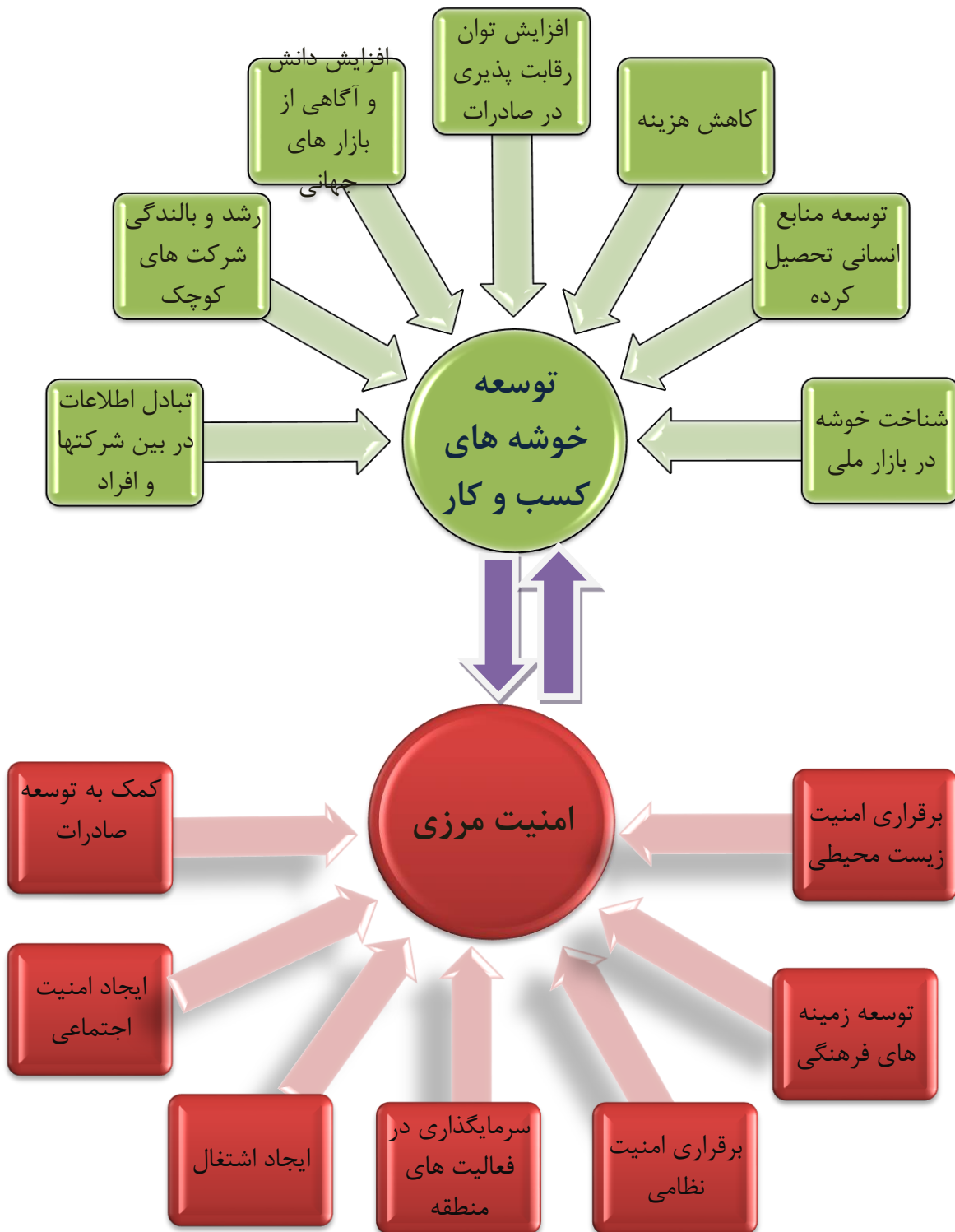
با توجه به اینکه دولت و موسسات و بنگاه های کوچک و متوسط نقش به سزایی در توسعه خوشه های سازمان ها دارند، دولت با کنترل عواملی مانند: دوری از مرکز، انزوای جغرافیایی، تنوع فرهنگ ها و کاهش میزان نظارت و بازرسی در فرآیند توسعه مناطق مرزی تاثیر می گذارد و از هر گونه بی ثباتی و ایجاد نا امنی هم در مناطق داخلی و هم در مناطق مرزی جلوگیری می کند و شرایط را به گونه ای ایجاد می کند که خوشه های کسب و کار در سازمان ها به دور از چالش و تهدیدها و تنش های سیاسی و اقتصادی و فرهنگی بوجود بیاید و توسعه یابد.

از برخی مشکلات و مسائل امنیت مرزی که دوری از مرکز و انزوای جغرافیایی می باشد که از طریق توسعه خوشه های کسب و کار در امنیت مرزی موجب خروج از انزوای جغرافیایی و گسترش ارتباطات با داخل و خارج از کشور می شود و همچنین منجر به توسعه روابط سیاسی و فرهنگی و اقتصادی با کشورهای هم مرز می گردد.

مبادلات تجاری مرزی یکی از شاخص‌های اصلی در برقراری ارتباط بین کشورهای همسایه و امرار معاش مردم مرزنشین است. در مرزهای بسیاری از جوامع در حال توسعه، سطح قابل توجهی از نیاز مردم از طریق مبادلات مرزی آنان تامین می‌شود با اینکه اینگونه مبادلات به صورت غیررسمی و محلی است اما نقش پر اهمیتی در مبادلات میان این کشورها داشته و باعث بهبود زندگی ساکنین نقاط مرزی می‌شود. توجه به چنین مبادلات و داد و ستدهایی در نوع خود، افزایش و توسعه همکاری‌های متقابل اقتصادی، گسترش بازارهای محلی، ایجاد صلح و ثبات در مناطق مرزنشین و در بهبود امنیت در این مناطق، بهبود زیر ساخت‌ها و خدمات مورد نیاز منطقه و حتی کشور را به همراه دارد. توجه به اقتصاد مرزنشین‌ها می‌تواند نقش ویژه‌ای در رفاه، پیشرفت و توسعه اقتصادی نواحی مرزی، افزایش استانداردهای زندگی مردم و بهبود آن، کاهش فقر، توزیع مناسب درآمد، ایجاد فرصت‌های شغلی، استمرار و پایداری دوستی و تفاهم طرفین، تسریع همکاری‌های بیشتر بین نواحی مرزی شود. در مناطق مرزی ایجاد هر گونه بحران و پیامد‌های مخرب منجر به ایجاد کسب و کار و سرمایه‌گذاری‌های بی‌بنیان می‌شود.

بطور کلی برنامه‌ها و بی‌ثباتی‌های سیاسی باعث بی‌نظمی در وضع قوانین و مقررات حاکم بر منطقه می‌شود که این بی‌ثباتی و وجود برنامه و قوانین چندگانه منجر به عدم توسعه خوشه‌های کسب و کار در سازمان‌ها می‌شود. با استفاده از مطالب فوق می‌توان برای نقش توسعه خوشه‌های کسب و کار در امنیت مرزی مدل مفهومی زیر را ارائه داد.

نمودار ۲. مدل مفهومی از نقش توسعه خوشه‌های کسب و کار در امنیت مرزی. [۱۶]

۴. خلاصه و نتیجه گیری

یکی از شرایط و ضرورت های تامین امنیت در یک کشور، تامین امنیت مرزهای بین المللی آن کشور است. امنیت مرزی پیش زمینه امنیت داخلی کشور است. جمهوری اسلامی ایران دارای ۸۷۵۵ کیلومتر مرز آبی و خاکی با ۱۵ کشور جهان شامل پاکستان، افغانستان، ترکمنستان، آذربایجان، ارمنستان، قزاقستان، ازبکستان، ترکیه، عراق، کویت، عربستان، امارات متحده عربی، بحرین، عمان و قطر است. همسایگی با ۱۵ کشور جهان و ارتباط ایران با آب های آزاد جهان، موقعیت ویژه ای را برای ایران پدید آورده که با توجه به تهدیدات مختلفی که کشورمان در معرض آن قرار دارد، توجه به توسعه مرزبانی را از اهمیت ویژه ای برخوردار کرده است. توسعه اقتصادی در مرزها میتواند تهدیدات را به فرصت های عالی امنیتی و انتظامی تبدیل نماید. مطالعات انجام شده در این رابطه نشان می دهد که توسعه کسب و کار در مناطق مرزی را نمی توان تحقق بخشید، مگر اینکه امنیت را در آنجا برقرار کرد و بالعکس امنیت را نمی توان در مناطق مرزی محقق ساخت مگر اینکه در این مناطق توسعه خوشه های کسب و کار رونق یابد. عدم تعادل منطقه ای میان مناطق مرزی و مناطق مرکزی دو تاثیر منفی بر روند توسعه خوشه های کسب و کار بر آن مناطق از خود بر جای می گذارند، و این عدم تعادل حرکت توسعه و رونق خوشه های کسب و کار را در مناطق مرزی، در مفهوم کلی با مشکل مواجه می سازد و موانع بسیاری سر راه آن قرار می دهد و از سوی دیگر نا امنی را هم به دلیل موقعیت مناطق مرزی و هم به دلیل عدم توسعه، گسترش می دهد. این تاثیرات متقابل توسعه خوشه کسب و کار و امنیت به صورت زنجیره ای، به یکدیگر مرتبط و مجموعه ای از کنش و واکنش هایی ایجاد می کنند که ثمره توسعه خوشه کسب و کار مناطق مرزی را تحت تاثیر قرار می دهد.

منابع

۱. پاسبانی، محمد و حجی، رسول؛ مطالعه روش توسعه خوشه صنعتی با رویکرد UNIDO در SME، مجله مدیریت صنعتی دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج، ۱۳۸۸
۲. ملکی راد، مرجان؛ خوشه های صنعتی و طرح ریزی کار آفرینانه، تهران: ۱۳۸۹
۳. محمد پور ترکایش، مهدی و میرزازاده باریجوق، فرشاد؛ بررسی تاثیر ایجاد و توسعه کسب و کار های کوچک و متوسط در رشد اقتصادی، تهران: ۱۳۹۰
۴. ابراهیم زاده، عیسی و رضائی، مریم؛ نقش بازارچه های مرزی در توسعه امنیت، دانشگاه سیستان و بلوچستان:

۵. عندلیب ، علیرضا و معطوف ، شریف ؛ توسعه و امنیت در آمایش مناطق مرزی ایران ، تهران : ۱۳۸۸
۶. کریمی ، مرتضی و وفایی ، علی اکبر ؛ امنیت سازی با توسعه پایدار در مناطق مرزی ، مجله پژوهش و برنامه ریزی شهری : ۱۳۹۲
۷. انجمن صنایع همگن نساجی استان البرز، نگرشی بر نقش خوشه های صنعتی در بهبود محیط کسب و کار ؛ دبیر خانه انجمن : آبان ۱۳۹۲
۸. یگانگی ، سید کامران ؛ آشنایی با خوشه های کسب و کار صادرات گرا ؛ وزارت بازرگانی جمهوری اسلامی ایران : ۱۳۸۹
۹. یگانگی ، سید کامران ، محمدی ، پریسا ؛ نقش توسعه خوشه های کسب و کار در امنیت مرزی ؛ چهارمین کنفرانس ملی و دومین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت ؛ تهران ، ایران ۱۳۹۴
۱۰. صمدیان ، منیر السادات ، بازشناسایی شاخص های مدیریت جهادی در مرزهای جمهوری اسلامی ایران ، علوم و فنون مرزی ؛ دوره ۱۰ ، شماره ۴ (۳۹) ؛ از صفحه ۱ تا صفحه ۳۰ ، زمستان ۱۴۰۰

9.Tsai-Ju Liao,2014; Local clusters of SOEs,POEs, and FIEs , international experience , and the performance of foreign firms operating in emerging economies; International Business

Review(24)66-76

10.Gokhan Celik,Ihsan Sabuncuoglu; 2006 ; Simulation modeling and analysis of a border security system ; European Journal of operational Research (180)1394-1410

11.Natalija Kulakova; Contemporary Issues in Business,Management and Education 2013;Business clusters formation in Latvia; Procedia-Social and Behavioral Sciences (110)174-181

12.Adina Letitia Negrusa, Rozalia Veronica Rus,Aurelian Sofica; 2014; Innovativa tools used by business networks and clusters in communication ; Procedia-Social and Behavioral Sciences (148)588-595

13.David Flanigan,Dr Peggy Brouse ;2013;Evaluating the Allocation of Border Security system of systems Requirements; Procedia computer science(16)631-638

14. Yury Daneykin, Elisey Andreevsky, Mikhail Rogozhin, Oleg Sernetsky; International conference on Research Paradigms Transformation in Social Sciences 2014; Procedia-Social Behavioral Sciences (166)86-91

15. www.webgozar.ir,

<file:///H:/%C2%A0%D9%85%D8%B7%D8%A7%D9%84%D8%A8%20%D9%81%D8%A7%D8%B1%D8%B3%DB%8C/13.htm>